

Dijitalleşme ve Yaşlanma Sürecinde Kırsal Topluluk: Gökçekuyu Köyü'nde Saha Deneyimi İki Bakış İki Tartışma

Hakan Erdal¹

Ankara Üniversitesi

Adres: Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon Sinema Ana Bilim Dalı

E-Posta: hknrdl@gmail.com

Umur Yıldırım²

Hacettepe Üniversitesi

Adres: Hacettepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı

E-Posta: umury96@gmail.com

Geliş Tarihi: 24 Kasım 2024; Kabul Tarihi: 03 Ocak 2025

Doi: 10.5281/zenodo.14636868

Künye: Erdal, H., Yıldırım, U. (2024). Dijitalleşme ve Yaşlanma Sürecinde Kırsal Topluluk: Gökçekuyu Köyü'nde Saha Deneyimi İki Bakış İki Tartışma *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 3-8.

 <https://orcid.org/0009-0003-7053-9685>¹

 <https://orcid.org/0000-0001-5337-1700>²

Özet

Bu çalışma, "Çiftçilerin Dijital İletişim Teknolojilerini Kullanımı Üzerine Etnografik Bir Çalışma: Gökçekuyu Köyünde Dijital Kültür" başlıklı araştırmanın saha deneyimine odaklanmaktadır. Saha deneyimi, Gökçekuyu Köyü'nde gerçekleştirilen oto-etnografik gözlemler ve etnografik ilişkilerle şekillenmiştir. Araştırmacılar, köydeki gündelik hayata ve tarımsal faaliyetlere aktif bir şekilde katılarak, köy halkının dijital iletişim teknolojilerini nasıl kullandıklarını ve bu teknolojilerin gündelik yaşamlarına ve tarımsal faaliyetlerine nasıl entegre olduğunu gözlemlemiştir. Araştırmacıların saha deneyimi, oto-etnografik yöntem kapsamında tutulan notlara, araştırmanın kendisinin araştırma konusu olan sahaya olabilecek potansiyel katkısına ve sahadaki gündelik ilişkilere dair gözlemleri içermektedir. Saha çalışmaları sırasındaki gözlemler ve alınan notlar, dijital iletişim teknolojilerinin

tarımsal faaliyetleri ve kırsal yaşamın geleneksel yapısını nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Saha deneyimine odaklanan bu çalışma, Gökçekuyu Köyü'ndeki dijital kültür ve geleneksel yaşam pratiklerinin kesişimlerini anlamaya yönelik bir başlangıç niteliğindedir. Araştırmanın devam etmesi, dijital iletişim teknolojilerinin kırsal alandaki tarımsal faaliyetler, sosyal ilişkiler ve yaşlı nüfus üzerindeki daha uzun vadeli etkisini değerlendirmek için büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Dijital İletişim Teknolojileri • Dijital Kültür • Yaşlılık • Yaşlılar • Etnografi • Oto-etnografi

Abstract

This study focuses on the field experiences of the research titled "An Ethnographic Study on Farmers' Use of Digital Communication Technologies: Digital Culture in Gökçekuyu Village". Autoethnographic observations and ethnographic relationships in Gökçekuyu Village shape the research field experience. By actively participating in the village's daily life and agricultural activities, the researchers observed how the village people use digital communication technologies and how they are integrated into their daily lives and agricultural activities. The field experience of the researchers includes the notes taken as part of the autoethnographic method, the potential contribution of the research itself to the research site, and observations of everyday relationships in the field. The observations and notes taken during fieldwork reveal how digital communication technologies have transformed agricultural activities and the traditional structure of rural life. Focusing on the field experience, this study is an initial attempt to understand the intersections of digital culture and traditional life practices in Gökçekuyu Village. Continued research is crucial to assess the longer-term impact of digital communication technologies on rural agricultural activities, social relations and the older population.

Keywords:

Digital Communication Technologies • Digital Culture • Aging • Older Adults • Ethnography • Autoethnography

Saha deneyimimiz, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde 2024 yılı Bahar döneminde Prof. Dr Mutlu Binark tarafından yürütülen, İLT 737 Yeni Medyada Araştırma Yöntemleri başlıklı doktora dersi kapsamında Hakan Erdal tarafından yarıyıl sonu sınavı için hazırlanan ödevde dayanmaktadır. Mutlu Hocamızın Eskişehir Gökçekuyu Köyü'nde gerçekleştirilecek dijital kültür araştırması taslağına onay vermesiyle, ödev saha araştırmasına temellenen bir çalışmaya¹ dönüşmüştür. Bu yazı, araştırma ekibinden Hakan Erdal'ın oto-etnografik, Umur Yıldırım'ın ise köyde etnografik saha deneyimlerine dayanmaktadır.

Eskişehir'in Gökçekuyu Köyü'nde köylülerin ve çiftçilerin, dijital iletişim teknolojilerini gündelik yaşamlarında nasıl kullandıklarını, söz konusu teknolojilerin geleneksel ilişkileri ne şekilde dönüşüme uğrattığını ve bu teknolojilerin tarımsal faaliyetlerdeki rolünü ortaya koymayı amaçlayan çalışmanın yaşlılık çalışmaları ile ilişkisi, aslında saha deneyiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Zira araştırma ekibi tarafından Gökçekuyu Köyü'ne 2024 yılı Ağustos ayında yapılan ziyarette, derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların yarısını 60 yaş üstü bireyler oluşturmuştur. Bu durum, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) köyle ilgili olan nüfus istatistikleri ile uyumludur. Çünkü TÜİK'in sunduğu bilgilere göre 100 hane olan ve 204 kişinin yaşadığı köyün %33,3'ünü 65 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır (TÜİK, 2024).

Çalışmanın bu noktadan sonuç bölümüne kadar olan kısmı, Hakan Erdal ve Umur Yıldırım tarafından her iki araştırmacının kendi perspektiflerinden iki ayrı bölüm halinde hazırlanmıştır.

Bireysel ve Toplumsal Arasında: Oto-etnografik Bir Deneyim

Gökçekuyu Köyü'nde yürüttüğümüz dijital kültür araştırmasında yer alan diğer araştırmacılardan (Yıldırım, Binark ve Ercan) farklı olarak oto-etnografik

¹"Çiftçilerin Dijital İletişim Teknolojilerini Kullanımı Üzerine Etnografik Bir Çalışma: Gökçekuyu Köyünde Dijital Kültür" geçici başlıklı pilot çalışmanın, Prof. Dr. Mutlu Binark başkanlığında Hakan Erdal, Umur Yıldırım, Toygar Ercan tarafından 1 yıl süreyle yürütülmesi planlanmıştır. Çalışma kapsamında araştırma ekibininin Gökçekuyu Köyü'ne pilot saha ziyareti 19 Ağustos tarihinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ekibi çalışmanın devam edebilmesi için TÜBİTAK başta olmak üzere sosyal bilimler alanında araştırma desteği veren kurumlara başvurarak pilot araştırmadaki tespitleri derinleştirmeyi ve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, araştırma ekibi ön tespitleri yeni kavram setleri ile derinleştirmek ve deşmek için Aralık 2024 tarihinde TÜBİTAK'a araştırma desteğinde bulunmuştur. Bu çalışmada paylaşılan etnografik ve oto-etnografik gözlemler, araştırma derinleştikçe kuşkusuz değişim geçirecek ve yaşanan farklı deneyimler gözlem notlarına eklenecektir.

konumum, içinde yaşadığım topluluğun kültürel deneyimini anlamak için kişisel deneyimimi tanımlamayı gerektiriyordu. Etnografinin ilkelerini kullandığım bu analiz süreci, Ellis ve arkadaşlarına (2011) göre hem bir sürece hem de bir ürüne karşılık gelmektedir (s.273). Atkinson'a göre etnograf, bu süreç boyunca bir yandan gelip geçen anların gündelik dünyasında yaşamlarına tanık ettiği karakterleri en uygun kültürel koda göre yorumlayıp onların özgünlüklerini keşfetme iddiasında bulunurken bir yandan da kendini keşfetme/açığa çıkarma serüveni içerisinde bir kişisel gelişim sürecini deneyimler (Atkinson, 1990, 106, 128, 155). Bu süreçte, araştırmacı yalnızca veriyi değil, kurduğu ilişkilerin de araştırmanın anlamını derinleştiren önemli bir unsur olduğu ön kabulü ile bir öz-farkındalık (refleksivite) geliştirerek, birey ile topluluk arasındaki kesişim noktalarını sorgular. Araştırmacı aynı zamanda, insanların yaşamlarına dair karar alma süreçlerini ve hayatta kalma mücadelelerini anlamayı hedefler. Bununla birlikte, odağına aldığı entelektüel ve metodolojik titizlikle birlikte duygusal derinlik ve yaratıcılığı dengeleyerek, insan yaşamını iyileştirme ve toplumsal adaleti sağlama amacı güder (Adams vd., 2015). Bu bağlamda, araştırmacı olarak sorumluluğum, kendi deneyimlerimle köy halkının dijital iletişim teknolojilerinin kullanım pratiklerini gözlemleyerek, geleneksel yaşam tarzıyla dijital dünyanın kesişim noktalarını incelemekle başlıyordu. Bu süreçte, gündelik hayatta selamlaştığım ve fikir alışverişinde bulunduğum yakınlarım ve köy halkıyla kurduğum ilişkilerin, araştırma sürecine katkı sağlamasına çaba gösterdim. Aynı zamanda yaşlıların, dijital dünyaya uyum süreçlerini anlamlandırmaya ve bu süreçlerin yerel kültürdeki yansımalarının, toplumsal ve politik boyutlarını sorgulamaya çalıştım.

Gökçekuyu Köyü, Eskişehir'in Han ilçesinde, adını Frigya Uygarlığı'ndan alan Frig Vadisi'nin verimli toprakları üzerinde kurulu bir köydür. Nüfusunun büyük kısmı İstanbul'a göç etmiş olan köyün ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Köyde geleneksel olarak buğday ve arpa tarımına dayalı tarımsal faaliyetler, son yıllarda Bilecik ve Eskişehir Kalkınma Ajansı'nın (BEBKA) desteğiyle yürütülen Frig Vadisi Ekolojik Köy Projesi ile teşvik edilen lavanta ve aspir gibi ürünlerle çeşitlendirilmeye çalışılmaktadır. Proje, aynı zamanda köyden kente göçü engellemeyi, kırsal yaşamın refahını yükseltmeyi ve köyü tarımsal turizmin bir merkezi haline getirmeyi hedeflemektedir (Eskişehir İl Tarım Müdürlüğü, 2023).

Araştırma sahamız, aile olarak uğraş alanımız olan tarımsal faaliyetlerimizi yürüttüğümüz köy olunca ister istemez konu çocuklukla ilgili hâle geliyor. Köyün anılarımda sert geçen kışları, çamurlu yolları, çayırlarında kuzuları ile var olan imajı, son dönemde lavanta ekilen tarlaları ve yürütülen ekolojik köy projesi sayesinde yeni bir kimlik kazanan köy okulu binasıyla yavaş yavaş kayboluyor. Yurt dışında geçirdiğim yıllar haricinde ayda en az bir kez ziyaret edip aile işlerinin bir ucundan tutan bir kişi olarak, geçen yılların, değişen teknolojilerin, evliliklerin, kayıpların değişmez bir tanığı olan köyle, kişiye özel bir bağ geliştirdiğimi düşünüyorum. Bu bağın, saha deneyimim üzerinde doğrudan etkisi olduğunu ifade edebilirim. Çalışmamızın saha deneyimini kendi açımdan dört ayrı başlıkta değerlendirebilirim.

Saha Notları ve Karışık Not Defteri

Son yıllarda etnografik yöntemle dayalı çalışmaların ana tekniklerinden biri olarak saha notları tutmak genel kabul gören bir yaklaşımdır. Saha notları, sahadaki katılımcı gözlem sırasında yaşanan deneyimin kaydedilmesine dayanan çeşitli yazıları ifade etmektedir. Bu yazılar, araştırmacının sahada neler yaşadığına dair kendi özelinde aldığı notlara karşılık gelmektedir (Emerson vd., 2022). Bu özelliğe dair kendi özelimde yaşadığım en önemli deneyimlerden biri not defterim ile ilgili oldu. Sahada not almak için edindiğim defterime zaman zaman tarımsal faaliyetlerimizle ilgili ürün teslimi, ürün miktarı ve randevu tarihleri gibi diğer notlar da almam gerekti. Çünkü öncelik sıramı alacağım gözlem notlarına vermiş ve diğer not defterimi her yere taşıyamaz olmuştum. Daha sonra, bunun aslında oto-etnografik konumla uyumlu olduğunu fark ettim. Çünkü, katılımcı gözlemci olarak katıldığım faaliyetlerin içinden ve dışından tuttuğum notlardan oluşan bu karışık defter, tam da bu konumumu yansıtıyordu.

Saha notlarımdan bazılarını dijital iletişim teknolojilerinin, diğer teknolojilerle kesişimine tanık olduğum, yoğun tarımsal faaliyetlerimiz sırasında alıyordum. Eğer bir çiftçi iseniz, planlarınız, çalıştığınız ekipman ve makinelerin arıza durumlarına bağlıdır. Arızalar her an beklenebilir, ancak işlerin yürütülmesi için önemli olan arızanın giderilme süresidir. Yerleşim yerleri ile olan mesafe, sorunun daha hızlı çözülmesi için çok önemlidir. Arazide çalıştığımız bir gün, balya makinemiz bozulduğunda, mesafe nedeniyle gelebileceğini belirten servis yetkilisi görüntülü arama istemiş, çalışma arkadaşım bu yolla arızayı anlatırken ben de bu iletişimi fotoğraflayarak ve kısa notlar olarak belgelemeye çalışmıştım. Aslında tam

da Emerson ve arkadaşlarının (2022, s.24), jotting (kısa not alma) olarak adlandırdıkları bir yöntemi kullanıyordum. Bir yandan bizzat içinde yer aldığım tamir sürecinin sekteye uğramamasına çaba gösteriyor, bir yandan da yazarların “yazmak için katılmak” olarak adlandırdıkları anlayışın içerisinde gözlemediğim olaya dair kısa notlar almaya çalışıyordum. Bu notlar, oto-etnografik araştırmalar sırasında aynı anda hem içerden hem de dışardan hızlı bakış açılarını geliştirmenin önemini kavrama olanak sağladı.

Yaşlılık ve Köy Etkinliklerinin Dijital Yayını Önerisi

Derinlemesine görüşmelerimizin son bölümü, genellikle görüşme sırasında dile getirilmesi faydalı görülen ancak önceki sorularla doğrudan örtüşmeyen fikir ve yorumlara ayrılmıştı. Görüşmelerimin birinde yaşlı bir yakınım, köyde düzenlenen etkinliklerin internet üzerinden canlı yayınlanmasını önerdi. Köy halkının, köy dışında yaşayan yakınları ile bağlarını sağlamlaştıracak böyle bir öneriyi, dijital iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanan birisi olarak daha önce düşünmemiş olmam, bu teknolojiler ile aramdaki ilişkiyi tekrar sorgulamama neden oldu. Saha notlarımda bu öneriye, “yaşlıları nedeniyle dijital iletişime görece yavaş uyum sağladığını gözlemediğim yaşlılar, dijital iletişim teknolojilerinin kırsaldaki potansiyeli üzerine de düşünüyorlar.” ifadesi ile yer verdim. Bu öneri, yaşlı bireylerin dijital iletişim teknolojilerini sadece tüketici olarak değil, aynı zamanda köyün sosyo-kültürel yapısına katkı sunacak yaratıcı bir araç olarak değerlendirebildiklerini gösteriyordu. Dahası bu öneri, kırsalda dijital kültürün yalnızca gençler için değil, her yaşta insan için bir anlam ifade ettiğini ortaya koyuyordu.

Etik Onam Belgeleri ve Toplumsal Sorunlar

Derinlemesine görüşmeler öncesinde katılımcılara, araştırma sürecine gönüllü olarak katıldıklarını Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu onayı doğrultusunda belgelememiz gerekiyordu. Bu aşamaya, katılımcılara sürecin ciddiyetini ve profesyonelliğini vurgulamak amacıyla da önemli bir adımdı. Ancak yakınlarımla yaptığım bir görüşme sırasında, bu tür formalitelerin gerekliliği ve araştırmaların araştırmacının arzusuna göre manipüle edilip edilemeyeceği ile ilgili bir tartışma yaşadım. Tartışma sırasında babam “Evet olabilir, böyle araştırmalar oluyor mutlakla. Ama belki de toplumsal olarak yaşadığımız sorunların çoğu, yapıyor muş gibi yap-

maktan kaynaklanıyordu” diyerek, toplumsal sorunların kökenine dair bir gözlemlerde bulundu. Emekli bir eğitimci olarak babam bu gözlemi ile toplumsal sorunlara ve etik gerekliliklerin insan davranışlarını şekillendirmesindeki rolüne dair bir içgörü sunuyordu. Bu bağlamda, toplumsal normlar ve bireysel davranışlar arasındaki bu tür gerilimler, akademik bir formalitenin ötesinde, toplumsal meselelere dair daha geniş bir sorgulama alanına işaret etmektedir.

Bağlılık Hissi ve Toplumsal Sorumluluklar

Araştırma sırasında doğup büyüdüğüm köyde bir araştırma yürütmenin, aynı zamanda toplumsal bir faydaya karşılık gelebileceğini fark ettim. Bu durum, köyle aramdaki duygusal bağın, araştırma süreciyle tekrar deneyimlenmesi anlamına geliyordu. “Ekolojik Köy Gökçekuyu Projesi”nin yöneticisiyle gerçekleştirdiğim görüşme sırasında, araştırmamızın bilimsel katkısının yanında köyde halihazırda yürütülmekte olan bu projeye de katkıda bulunabileceğine dair ifade edilen yorumlar, araştırmamızın toplumsal etkileri bağlamında sahip olduğum sorumluluğu fark etmemi sağladı. Diğer yandan araştırmamızın ilerlemesiyle ortaya çıkacak yayınların da köyün tanıtımına katkı sağlayabileceğine ilişkin katılımcı yorumları, araştırmamızın çıktılarının yalnızca akademik çevreler için değil, aynı zamanda köy halkı için de önemli olacağı izlenimini edindim. Bu durum, araştırmaların bilimsel bilgi üretme işlevleri yanında toplumsal sorumluluklar taşıması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, bazı katılımcıların bu çalışmayı köyün gelişimine katkı sağlayabilecek bir gelişme olarak görmelerinin, araştırmaya olan katkılarını ve paylaşımcı tutumlarını arttırdığını not etmek gerekiyor. Özetle, araştırmamızın yerel düzeyde sağlayabileceği potansiyel bir katkının araştırmaya olan yaklaşımı şekillendirdiğini gözlemlemek, araştırmaların toplumsal bağlamlarının doğru şekilde oluşturulması konusunda bir fikir vermektedir.

Sahanın Heyecanı ve Ortaya Çıkardıkları

Sahaya “adım atmak” heyecanlı bir süreç. Bu süreç, merakla ve tutkuyla başladığınız çalışmanızın özneleriyle, çalışmaya yeni bir pencere açacak insanlar ile buluşmayı, onlarla ortak bir deneyimi paylaşmayı, kimi zaman onların sofralarına konuk olmayı ve pek çok şeyi içerir. Fakat bir yandan da bu heyecana ister istemez bir gerilim eşlik ediyor. Her şey planlandığı gibi gidecek mi? Katılımcılardan vazgeçenler olacak mı? Katılımcılar ile iletişimimi nasıl kurmalıyım? Son soru benim için son derece

önemli. Çünkü önceki saha deneyimim dijital video oyuncularıylaydı². Şimdi ise bambaşka dünyaları olan bambaşka insanlar ile iletişime geçmem gerekiyordu. Aklıma takılanların bunlarla sınırlı olduğu söylenemez elbet. Bir yandan da çalışmanın üzerine düşünmeye başlıyorsunuz, çalışmanın saha ile ilişkisi, çalışmanın çıkış noktası, şu ana kadar yaptıklarınız, yapacaklarınız vesaire. Sabah saat 06:00’da Ankara’dan Gökçekuyu’ya doğru ilk yola çıkışımızda içimde heyecan ve zihnimde durmadan birbirleriyle rekabet eden bu sorular da adeta yol arkadaşımdaydı. Neyse ki haritamızı elimize alıp yolculuğumuza başladığımızda biraz daha rahatlamıştım. İşte ekip çalışmasının güzel yanlarından biri de bu sanırım. Sizinle benzer heyecan ve gerilimleri taşıyan başkalarıyla bunlar üzerine konuşabiliyorsunuz. Tabii biraz da müzik çalardaki eşlik eden Santana ve Joan Baez şarkılarının da bu konuda yardımcı olduğunu inkâr edemem. Çünkü Ankara’dan Eskişehir’e daha önce yolculuk edenlerin bildiği üzere aslında bu yol aslında pek bir dönüş ya da viraj olmadan son derece düz bir şekilde devam eder. Biz Gökçekuyu’ya ulaşmak için Sivrihisar’dan köye doğru dönüşümüzü yaptık ve kalan düzlüğü katetmeleri için arkamızdaki araçlara bıraktık. Fakat köye yaklaştıkça dikkatimizi çeken köyün yollarının son derece düzgün olmasıydı. Daha sonra çalışmanın katılımcılarından birisinin bu konuda bizi aydınlattığı üzere aslında köyün ve “Frig Yolu” olarak adlandırılan bu rotadaki köylerin pek çoğunun yollarının, ülkedeki diğer köylerin aksine uzun senelerdir yapılmış ve bakımlı olduğunu öğrendik. Öyle ki çocukluk yıllarına dönen katılımcımız, çocukluğunda köyünü çok sayıda yabancı turistlerin ziyaret ettiğinden, onlarla paylaştığı anılardan ve elbette definecilerden söz etti. Anlaşılan o ki bölge hala defineciler için bir uğrak nokta. Oysa yıllar içinde ne olup da köyün ve bölgenin yabancı turistlerin rotasından çıkmış olduğu ise ayrı bir soru olarak duruyor.

Köye ulaştığımızda artık geriye sadece binası kalmış köy okulunun hemen karşısında kurulan çadırdaki bizim için hazırlanan kahvaltımızı yaptık. Bu kahvaltı bir tür tanışma merasimi işlevi gördü. Bir saha araştırmacısı için son derece sevindirici olan bir duygu da o an ortaya çıktı. Köy sakinleri, bizimle tanışmak ve paylaşımında bulunmak için son derece heveslilerdi. Kuşkusuz araştırmacılarımızdan Hakan Erdal’ın köyün yerlisi olması ve aktif olarak burada çiftçilik faaliyetlerine devam ediyor olma-

2 Yıldırım, B.U. (2022). Çağdaş Kapitalizmde Eğlencenin Profesyonelleşmesi: Türkiye’de Elektronik Spor Oyunculuğu. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, SBE. Ankara.

sı bu konuda bize büyük bir avantaj sağladı. Bu ilk tanışma sürecinde konu başlıklarının; köyün tarihi, köyde yetiştirilen ürünlerin niteliği ve pek tabii ki köyde faaliyete geçen ekolojik tarım projesi olduğunu söylemek mümkün. Köydeki dönüşümün ilk izlerini bu konuşmalarda görmemiz mümkün oldu. Çünkü; konuşmanın temasını oluşturan daha önce köyde ekseriyetle üretilen buğday ve arpa değil lavanta ve benzeri “yeni” ürünlerdi. Dahası özellikle kentten gelecek turistlerin ilgisini çekmek adına proje kapsamında geliştirilmiş olan “buzağı sevme merkezi” gibi faaliyetlerin varlığını öğreniyorduk. Kahvaltımızı yaptığımız çadır ilerleyen vakitlerde bizim için bir merkez haline de aldı. Burada kimi zaman görüşmeler gerçekleştiriyor, kimi zaman dinlenmek için oraya çekiliyor, kimi zaman da bulgularımızı tartışıyorduk. Fakat köydeki tarımsal dönüşümün mevcut durumunda bir gerilim de alttan alta seziliyordu. Bu gerilimin cisimleştiği yer ise çadırımızın karşısında bulunan köyün eski okulu ve artık köyde kurulan kooperatifin merkezi olan o binaydı.

Köy kooperatifi: Beklentiler ve Gerilimler

Gökçekuyu'daki saha deneyimimizi aktarırken kooperatiften söz etmeden geçmek; kuşkusuz bu notları eksik bırakmamıza neden olur. Çünkü her kiminle konuşsak hepsinin dilinde olan bir gerçek, bu kooperatifti. Bu vesileyle, ekolojik köy projesinin bir parçası olarak köyde bir kalkınma kooperatifi de kurulmuş olduğunu öğrendik. Kooperatifin bir gerçeklik olarak ortaya çıkmasıyla başka aktörlerle de tanışma imkânı bulduk. Köyde geçirdiğimiz vakit sırasında orada bulunan, kooperatif için görevlendirilmiş bakanlık memurlarının da artık köydeki çemberin birer öznesi haline geldiğini anlamak çok sürmedi. Kooperatif yetkilileri ve köyün kimi üyelerinin sürdürdüğü, hararetle tartışmaların yaşandığı bir toplantıya katılmamızla birlikte onların ilişkisini gözlemlene olanağına ve kooperatifte aşılması gereken sorunların mevcudiyetine tanıklık etmiş olduk. Kooperatifin başında, uzun süre yurtdışında yaşamış ve eşinin vefatıyla birlikte yeniden köyüne dönmüş, köyün yaşlı ve kadın bir üyesi bulunuyor. Kendisini tanıdığınızda aslına bakarsanız neden kooperatifin başında tercih edilen isim olduğunu da anlıyorsunuz. Kendi ekim alanlarının haricinde mevzu bahis kooperatif işlerinin de sorumluluğunun üstlenen köyün bu üyesi, son derece girişken, özgüvenli ve “doğal” bir lider olarak dikkat çekiyor. Fakat kooperatifteki işlerin çok sorunsuz gitmediği yukarıda değinildiği gibi bir gerçek. Öyle ki bakanlık memuru kooperatifteki sorunu bir birlik duygusunun oluşmamasına bağlıyor. Bu anlamda, köydeki diğer sakinlerin, kooperatif denildi-

ğinde akla sadece başkanın isminin gelmesinden ve onu bir patron olarak görmelerinden yakınıyor. Dolayısıyla köy sakinlerinin kendilerine kooperatifte henüz anlamlı derecede bir rol biçmediklerini anlıyoruz. Örneğin; kooperatif başkanı da, proje kapsamında yenilenen ve kooperatif merkezi haline gelen okulun bakımı konusunda yardım alamadığını ifade ediyor. Dolayısıyla kooperatif henüz istenilen noktada değil ve geleceği de belirsiz. Pilot araştırmanın derinleştirilmesinde bu konu üzerinde mutlaka durulması gerekli. Dikkat çeken bir iş birliği de köye kentten göç etmiş köyün genç üyesinin kooperatif başkanına özellikle sosyal medya vb. konularda yardımcı olması. Bu durum kuşkusuz bizim çalışmamızın içerisinde de değindiğimiz dijital beceri geliştirmek konusunda kırsal bölgelerde yaşayan yaşlıların, yaşamış olduğu dijital eşitsizliğin bir sonucu. Köyün yaşlı nüfusu göz önüne alındığında, bu anlamdaki uçurumu kapatmak için çalışmaların gerekliliği elzem. Çünkü kooperatifin mevcut başkanının yerini, bu genç üyeye devretme isteğinde olduğunu konuşmalarımızda öğrendik. Bu durumun genel bir eğilim olarak devam etmesi durumunda köyün yaşlı üyelerinin köy ile ilgili karar mekanizmalarından uzaklaşması ve yalnızlaşması riskinin mevcut olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç Yerine

Bu çalışma, Eskişehir Gökçekuyu Köyü'nde dijital iletişim teknolojilerinin ve yeniliklerin yayılmasının kırsal yaşam üzerindeki etkilerini anlamak için yürütülen pilot araştırmanın ilk saha deneyimine odaklanmıştır. Araştırmada, köy halkının dijitalleşme sürecindeki pratikleri araştırmacıların kendi gözlem ve deneyimleri ile birleştirilerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Saha çalışmaları sırasındaki gözlemler ve alınan notlar, dijital iletişim teknolojilerinin tarımsal faaliyetleri ve kırsal yaşamın geleneksel yapısını nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle yaşlı bireylerin dijital iletişim teknolojilerine yönelik yenilikçi yaklaşımları, bu teknolojilerin kırsal alanlarda sadece kişilerarası iletişim için değil, aynı zamanda topluluk içi dayanışma amacıyla da kullanılabileceğini göstermektedir.

Ekolojik Köy Projesi kapsamında köyde yürütülen kooperatif çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve proje faaliyetlerinin duyurulması için gerekli dijital iletişim yeterlilikleri, dijital iletişim teknolojilerinin merkezde olduğu kırsal alanlardaki dönüşümün yalnızca fiziksel altyapıyı değil, aynı zamanda toplumsal bağları ve iş birliği dinamiklerini de derinden etkilediğini göstermektedir. Pilot araştırma

sürecinde, heyecan ve gerilim yaratan bu unsurlar, saha deneyiminin katılımcıların perspektifinden derinleşmesini sağlamış ve kırsal alanlardaki dijital dönüşümün çok boyutlu yapısını daha iyi kavranmasına olanak tanımıştır. Bu çok boyutlu ve katmanlı dönüşümün uzun süreli bir araştırma ile ele alınması gereklidir.

Araştırmanın pilot saha deneyimine odaklanan bu yazı, Gökçekuyu Köyü'ndeki dijital kültür ve geleceksel yaşam pratiklerinin kesişimlerini anlamaya yönelik bir başlangıç niteliğindedir. Ancak, söz konusu köyde saha çalışmasının devam etmesi, dijital iletişim teknolojilerinin kırsal alandaki tarımsal faaliyetler, sosyal ilişkiler ve yaşlı nüfus üzerindeki daha uzun vadeli etkisini değerlendirmek için büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, devam etmesi gereken saha süreci, dijital iletişim teknolojilerinin yerel kültür üzerindeki dinamik etkilerini daha kapsamlı bir şekilde analiz etmeye olanak sağlayacaktır.

Kaynakça

Adams, T. E., Holman Jones, S. L., & Ellis, C. (2015). *Autoethnography*. Oxford University Press.

Atkinson, P. (2012). *The Ethnographic Imagination: Textual Constructions of Reality*. Routledge.

Carolyn, E., Adams, T. E., & Bochner, A. P. (2011). Autoethnography: An Overview. *Historical Social Research*, 36(4), 273-290.

Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2022). Katılımcı Gözlem ve Alan Notları (Çev: G. K. Tunç & F. Güllüpinar). *Etnografi El Kitabı içinde*. Nobel.

Eskişehir İl Tarım Müdürlüğü. (2023, Nisan 5). *Ekolojik Köy Gökçekuyu Tarım Turizmine Hazırlanıyor*. <https://eskisehir.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?TermStoreId=368e785b-af33-487d-a98d-c11d-5495130b&TermSetId=f1e56f03-47af-48c5-9f6c-fce33a7bc844&TermId=c32a3e27-a550-4938-81fb-8261f1786260&UrlSuffix=1150/Ekolojik-Koy-Gokcekuyu-Tarim-Turizmine-Hazirlaniliyor>

TÜİK. (2023, Ağustos 29). Türkiye İstatistik Kurumu. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilgisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilgisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)